

Ábri Izabella, Heltai János Imre, Kerekesné Lévai Erika, Kulcsár Sándorné Alföldi Gabriella, Lakatos Józsefné Réca, Makula Attiláné Rostás Melinda, Pataki Viktor, Szabóné Balázs Beáta, Szakál Sára Rebeka, Tarsoly Eszter, Tokár Zoltánné Katalin
„Ugyanúgy vesszük a levegőt is”

Ez a szöveg úgy készült, hogy a társszerzők négy csoportot alkottak, és minden csoport egy bekezdést írt. A bekezdések témáját a nem helyi kutatók előre meghatározták az előző napi, helyi kutatókkal való közös beszélgetés alapján. Egy-egy csoportban jellemzően három szerző volt. A nem helyi kutatók gépelték a bekezdéseket. Az írást végző munkatársak helyenként szó szerint leírták az elmondottakat,

helyenként függő idézetként írták le a többiek mondatait, máskor pedig narrálták azokat. Előzetesen nem egyeztettek arról, hogy mi legyen a követendő módszer; egyéni döntéseik mentén alakították ki a bekezdések szövegeit. Írás közben arra törekedtek, hogy ne változtassák meg az elmondott szavakat és a szerzők egyéni hangja megmaradjon. Ugyanakkor a mondatokat egybeszerkesztették. Az egyes bekezdéseket a csoportmunka közben többször visszaolvasták. A közös workshopot követően, utólag már senki nem módosított a szövegen (a triviális gépelési hibákon túl), mindössze a négy bekezdést illesztették össze. A címet a nem helyi szerzőtársak adták, a mondat a cikkírást megelőző beszélgetésen hangzott el, az egyik helyi kutató mondta. Ezt a bevezető szöveget szintén a nem helyi szerzőtársak írták.

Tiszavasváriban van egy jelentős roma közösség, akik anyanyelvként használják a romani nyelvet. Fontos, hogy mindenki maga választhassa meg a maga nyelvhasználatát, ebben döntő az, hogy melyik nyilvános helyen (pl. boltban, orvosi rendelőben) milyen nyelvet és hogyan használnak. A városban a többségi/nem roma lakosság tagjai közül sokan a romani nyelvnek még a létét sem ismerik el, ugyanakkor a roma emberek közül egyre többen úgy gondolják, hogy mindenkinek joga van megválasztani a nyelvhasználatot, hogy a roma vagy a magyar nyelvet használja. Szeretnénk elérni, hogy a roma nyelv használatos legyen a városban, és ne csak megtűrt legyen.

A cigány nyelvről beszéltünk tegnap. Arról, hogy hogyan ítélik meg a cigány nyelvet a magyarok. Nem mindegyik magyar ítéli meg a cigány szavakat. Sőt, van olyan, akik szeretik hallgatni. Van, aki meg is szeretné tanulni. De van, aki utálja a cigány szót. Réca például nem szégyelli a cigány nyelvet, bárhol bármikor szívesen beszél, és fog is beszélni. Bea arra emlékszik vissza, hogy valószínűleg a saját gondolatain átszűrve, de azt gondolta, hogy elfogadják a cigány nyelvet a városban. Lehet, hogy ez azért van, mert ő maga is szereti hallgatni, amikor beszélnek a cigány asszonyok. Ő is gondolt már rá, hogy megtanulja. Erikával értett inkább egyet, hogy többet lehet mostanában hallani a cigány nyelvet, mint régen. Bár az ő régenje más, mint ERikáé, mert 20 éve él itt. A cigány asszonyok viszont úgy mondták, hogy ma ugyanannyira bátran mondják vagy nem mondják ki a romák a cigány szavakat, mint régen. A tegnapi beszélgetésben előjötték régi történetek, amik nagyon tanulságosak, például, hogy milyen volt az óvoda, hogy nem értett szót a vezető óvónő a logopédusokkal, és Eszter megemlítette, hogy a kétnyelvű gyerekeket mindig “fejleszteni” akarják.

A Tiszavasváriban élő magyarok szerint a romák egy nem létező, „halandzsa nyelven” beszélnek. Nem is szeretik hallani, ha a romák a saját nyelvükön beszélnek az úton, mert azt hiszik, hogy kibeszélik a magyarokat. Nem értik, hogy miért van az, hogy a Magyarországon élő magyar állampolgár a saját értelmetlen nyelvén karattyol, vagy hogyan adja meg a roma a tiszteletet a magyarnak, ha a jelenlétében a saját nyelvén beszél, holott tudja, hogy a Tiszavasváriban élő emberek nem értik a romani nyelvet, de elvárják, hogy a magyarok megértsék a közléseiket. Ebből rengeteg konfliktus adódik. Ha Tiszavasvári magyar lakosságnak lehetősége lenne megismerni, elsajátítani a romani nyelvet, az segítené a roma és a magyar lakosságot egymás elfogadásában.

Daké vorba – sun othe szo ti daj phenel 'hallgasd, amit anyád mondd' – így gondolunk az anyanyelvre cigányul. Auka gondolinász phamare daké romanyi vorba. A roma kisgyereknek az anyanyelve elvileg cigány, az anyukájuk cigányul beszél hozzájuk. Nehezebben érti meg a magyar szavakat. Azért nehezebb neki, mert mink cigányul beszélünk vele. Biztonságban akkor érzik magukat a gyerekek például az iskolában, óvodában, ha cigány szót hallanak, ha így szólnak hozzájuk. Egy magyar egynyelvű embernek sokszor ez nem jut el a tudatáig. Azt, hogy valakinek a cigány nyelv az anyanyelve, azt nem kell sehova sem bejelenteni, a népszámlálásnál megkérdezik, de nem a nyelvet, hanem hogy milyen nemzetiségűnek vallja valaki magát. Egy cigány embernek így nincs is igazán alkalma, hogy elmondja, neki ez az anyanyelve, az iskolánál sem kérdezik meg. Bár az idegennyelv-tudásnál vannak olyan romák, akik feltűntetik azt, hogy ők több nyelven beszélnek. Egy továbbtanulási lehetőségnél, például egy OKJ-s végzettség megszerzésénél kérdezték a jelentkezésnél, hogy hány nyelven beszél egy roma szerzőnk. És ő leírta, hogy magyar, cigány. A magyarok sokszor más idegen nyelven tanulnak az iskolában, például oroszul, franciául, de van, aki nem szerette a nyelveket. Ezért sokszor irigyeljük azokat, akik több nyelven beszélnek, vagy csodálattal nézzük őket, de nem tudunk két nyelven beszélni. Várjuk azt az időt, amikor a cigány nyelvre még több magyar lesz kíváncsi, mint ma, és beszélőire tisztelettel tekintenek. Uzsársz odo gyesz khanag i romanyi csib bud gágye kíváncsisá ámná táj opre dikhem po roma!